

La grafia dels cognoms catalans

per

J. BREMON I MASGRAU

EN la croada per la catalanització de totes les nostres coses cal insistir de tant en tant en la conveniència de donar altra vegada la grafia que els correspon als cognoms originaris de la nostra terra.

Poc s'ha predicat encara respecte aquest punt particular, i menys poc encara s'ha obtingut; cal, però, insistir una i altra vegada, a fi que aquest sector del tresor lingüístic general no sigui com ha estat fins ara, i com malauradament continua essent-ho una excepció en els avenços que, per la depuració i general avenç de la llengua, això significa.

Els cognoms formen part integrant del tresor intrínsec de les llengües. Acceptats com a distintius de les persones primerament, foren més tard els signes familiars que trasmesos hereditàriament han arribat fins els nostres dies conservant amb més o menys exactitud la grafia que correspon a la seva significació.

Els cognoms es deriven o prenen el seu origen dels oficis o professions, com Ferrer, Fuster, Taverner, Flequer, Corretger; de les qualitats morals o físiques dels individus, com Roig, Ros, Blanc, Negre, Boniquet, Magre, Gras, Grasset, Tort, Tous, Moll, Net, Rodó, Aiguader, Fort.

Del lloc de naixença, com Girona, Bergadà, Barceló, Andorrà, Martorell, Cerdà, Figueres.

Dels accidents del terrer, com Pla, Plana, Valls, Muntanya i Muntanyar, Pujol, Puig, Bach, Riera, Serra.

De llocs com Mas, Pont, Font, Vila (Vilar, Vilaró), Jardí, Bosch, Prat, Serra, Cases, Iglésies, Valls.

D'arbres, com Alzina, Roure, Pi, Perera, Oms, Mata. Hi ha també cognoms de noms de pila, que per extensió han esdevingut familiars; Domè-

nech, Martí, Macià, Julià, o bé compostos com Mar-i-mon, Casa-de-vall, Mas-de-Xaxàs, Casa-Bosch, Mas-Grau, Mas-Llorens, Pont-Joan, Jaume-Andreu, Mas-Riera, Gim-Ferrer, Casa-Joana. N'hi ha d'origen antic, històric, com Berenguer, Mir, Miró, Borrell, Folch, i de provinença goda, com Aldric, Salaric, Eimeric.

I bé; tots aquests cognoms, la grafia dels quals resulta estafeta, han de sofrir una repurificació que els permeti de tornar a figurar en el lèxic lingüístic amb l'exactitud que mai no haurien hagut de perdre.

Diferents han estat les causes per les quals els cognoms han degenerat.

Posem, però, entre les primordials:

La pèrdua de l'oficialitat de la llengua catalana, la manca d'un organisme lingüístic durant la pseudo-mort del català que donés orientacions i fixés normes (actualment l'Institut d'Estudis Catalans), la invasió mantinguda *in crescendo* fins a la data de funcionaris forasters per als quals res no importa l'escriptura correcta del català; la manca de premsa catalana i la poca difusió de les obres catalanes; el prurit morbós i inacceptable de considerar-se com propietari exclusiu del cognom, sense tenir en compte que pertany primordialment a la llengua de la qual prové.

L'individu que dient-se Ferrer o Soler, persisteix en la tossuderia d'escriure's Farré o Solé, fa un tort a la llengua, que en el seu actual estat de renaixement és senzillament intolerable. Què diríeu d'un prosista català que escrivís: "El cant del rusiñol que dels rouras muntañencs, s'oià, es barrejava amb el ding-dang de la enclusa del far-ré feinejant..."?

Ara bé: quins mitjans més pràctics cal practi-